

1989/12/13

INŠTITUT ZA GOZDNO IN LESNO
GOSPODARSTVO PRI BF
61001 LJUBLJANA, VEČNA POT 2
P. P. 523-X, TELEFON 268 963

Γ

7

Ljubljana, 13. 12. 1989

Tov. Helena Juvan-Šala

Komunalno podjetje Ljubljana

Vaš znak:

Rimska cesta 24

61000 LJUBLJANA

Naš znak:

L

J

ZADEVA: SUŠENJE TISE NA ŽALAH

16. novembra 1989 smo si ogledali letos zasajene tise (*Taxus baccata*) v kareju novo urejenega dela pokopališča Žale v Ljubljani tov. Helena Juvan-Šala, dipl. inž., vodja DE Parki pri Komunalnem podjetju Ljubljana, mag. Maja Škulj, raz. sod. IGLG in mag. Dušan JURC, raz. sod. IGLG. Tisam so iglice porjavele in poskušali smo ugotoviti vzrok tega pojava.

Več deset sadik tise je Komunalno podjetje Ljubljana spomladi 1. 1989 kupilo pri Komunalnem podjetju Murska Sobota. Posadili so jih na trato kareja v novem delu Žal. Nasad ima obliko spirale. Tise so visoke do pribl. 60 cm in imajo značilno grmičasto rast z več vrhovi. Iglice vseh grmičkov so spremenile barvo iz normalno temno zelene v rjavo, rdečerrjavo ali sivorjavo, nekatere veje so suhe že dalj časa in iz njih so iglice odpadle.

Večina sadik ima tako spremenjeno le zunanost krošnje, v notranjosti pa so iglice še zelene. Lubje je na koncih vejic засуšeno, nato pa proti notranjosti krošnje postaja normalno - sočno in zeleno.

Vzorci iglic in vejic smo v fitopatološkem laboratoriju pregledali, vejice smo razpolovili in jih skupaj z iglicami en teden gojili na vlažnem filtrirnem papirju v petrijevkah pri sobni temperaturi. Na iglicah in na lubju vejic so se

množično razvila trosišča glive *Cytospora taxi* Sacc. s črnimi, večkamričastimi trosišči, ki imajo premer pribl. 1 mm. Konidiji so rahlo upognjeni, prosojni in veliki $8 \times 1,5 \mu\text{m}$. Literatura navaja glivo kot gniloživko.

Laboratorijski pregled vzorcev torej ni razjasnil vzroka propadanja sadik, saj se omenjena gliva lahko naseli le v odmrle ali močno oslABLJENE dele tise. Tudi splošni izgled nasada tis govori v prid domnevi, da vzrok ni okužba z zajedavsko glivo - le redko bi bil nasad zaradi okužbe z neko zajedavsko glivo tako enakomerno prizadet.

Sadike imajo močne letošnje dolžinske prirastke. To kaže, da je bil izkop opravljen pravilno - z majhnimi poškodbami korenin in z ustrezno balo da je bila manipulacija s sadikami in saditev prav tako pravilna. V rastni sezoni so sadike dobro odgnale in odmirati so pričele verjetno v oktobru (točnih informacij o času pojava odmiranja nimamo). Opazili smo, da je v rahlo zasenčenem delu nasada poškodovanost sadik manjša kot na bolj osončenemu. Na sadikah nismo opazili znamenj škodljivcev, razen v posameznih primerih relativno močno sajavost iglic, kar pomeni, da so v rastni sezoni bile na sadikah prisotne sesajoče žuželke, ki izločajo mano.

Domnevamo, da je vzrok propadanja sadik tise mogoče iskati v dveh smereh: zaradi neugodnih klimatskih dejavnikov v avgustu in septembru (suša) in še nerazvitih korenin (zaradi presajanja) so sadike doživele močan sušni stres in so pričele odmirati zaradi pomanjkanja vlage. Druga, za nas verjetnejša domneva pa je, da so poškodovale sadike pršice (Acarina). Na žalost je čas vzorčenja (kasna jesen) preprečil nedvoumno ugotovitev prisotnosti pršic, saj v tem času niso več aktivne in jih nismo našli. Znano pa je, da na toplih, osončenih rastiščih, posebno v suhem obdobju, predstavljajo pršice za iglavce veliko nevarnost. Posebno na pokopališčih, so največkrat vzrok za propadanje pritlikavih varietet iglavcev.

Domnevamo, da bo del sadik tise ta pojav odmiranja krošenj preživel (morda celo večina), odvisno pa je od klimatskih razmer pozimi (brezsnežna, mrzla zima bo odmiranje pospešila). Spomladi ob odganjanju bodo verjetno tise odgnale iz še živih brstov v notranjosti krošenj. Priporočamo, da se kakršnokoli ukrepi počakate do pomladi, nato pa sadike porežete do še živega dela vejic.

Spomladi bomo še enkrat opravili pregled sadik in v kolikor bomo ugotovili prisotnost pršic, bo potrebno le-te zatreti z akaricidi.

Sestavila:

mag.Maja ŠKULJ

mag.Dušan JURC

,Direktor:

Marko KMECL, dipl.inž., oec.